

GÜNEY ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ (GASAM)

GASAM AFGANİSTAN RAPORU VE ÇÖZÜM STRATEJİSİ

Ali ŞAHİN
GASAM Başkanı
10 Mayıs 2010

Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (GASAM) tarafından hazırlanan bu rapor, ABD ve Koalisyon güçleri tarafından Afganistan'a gerçekleştirilen müdahalenin 10. yılı yaklaşırken gelinen noktayı analiz etmekte ve GASAM'ın çözüme ilişkin stratejilerini içermektedir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	2-3
AFGANİSTAN: BONE of CONTENTION	4-5
AFGANİSTA'DA MEVCUT DURUM	5-13
<i>El Kaide Etkin, Taliban Yükselişte</i>	<i>5</i>
<i>Güvenlik ve Sivil Kayıplar Öncelikli Sorun</i>	<i>6-8</i>
<i>Afganistan'da Kontrol Sağlanamadı</i>	<i>8</i>
<i>Sağlık, Eğitim ve Kalkınmada İlerleme Sağlanamadı</i>	<i>8-9</i>
<i>Afganistan Dünya Uyuşturucu Merkezi</i>	<i>9-10</i>
<i>Mayın Afganistan'ın Geleceği İçin Büyük Tehdit</i>	<i>10</i>
<i>Afgan Halkı Toplumsal Travma Geçiriyor</i>	<i>11</i>
<i>Şiddet İklimi Güney Asya'ya Yayıldı</i>	<i>11-13</i>
AFGANİSTAN'DA OTORİTE NEDEN SAĞLANAMADI	13-16
<i>ISAF'ın Görev Tanımı Sorunu</i>	<i>14</i>
<i>ISAF'ın Görev Süresindeki Belirsizlik</i>	<i>14</i>
<i>Güvenliğin Sağlanamamış Olması</i>	<i>14</i>
<i>Aşiretler Afganistan'ın Yönetimine Dahil Edilemediler</i>	<i>14-15</i>
<i>Yolsuzluklar Umutları Tüketti</i>	<i>15</i>
<i>Uyuşturucu Ticareti Önlenemedi</i>	<i>15</i>
<i>Askeri Yöntemlerin Tek Yöntem Olarak Belirlenmesi</i>	<i>15</i>
<i>Doku Uyuşmazlığı</i>	<i>16</i>
AFGANİSTAN SAVAŞININ GÖRÜNMEYEN HEDEFLERİ	16-17
<u>GASAM AFGANİSTAN ÇÖZÜM STRATEJİSİ</u>	
AFGANİSTAN'DA SON DURUM TESPİTLERİ	19
TEK ÇÖZÜM: İKÖ " BARIŞ VE KALKINMA HÜKÜMETİ" .	19-21
GASAM HAKKINDA	22

GASAM
GÜNEY ASYA
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

GASAM
AFGANİSTAN RAPORU
VE
ÇÖZÜM STRATEJİSİ

GİRİŞ

Afganistan, tarihinin birçok evresinde dış kaynaklı saldırı ve işgallere maruz kalarak varlığını savaş ve direniş arasında geçirmiş, siyasi, etnik, dini, ekonomik ve toplumsal istikrarsızlıklarla boğuşmak zorunda kalmış bir ülkedir. Ülkenin gerek coğrafi ve doğal yapısı, gerek kültür ve insan karakteri özellikle yabancı işgal ve müdahalelere karşı son derece dirençli ve reaksiyonel bir yapıya sahip olsa da bu karakteristik, Afganistan'ı işgallere maruz kalmaktan müemmen hale getirememiştir.

27 Aralık 1979 tarihinde başlayan Sovyet işgali her ne kadar 15 Şubat 1989'da fiilen sona ermiş ve hatta bu işgalin başaktörü Sovyetler Birliği tarihten silinmiş bili olsa, Afganistan hala Sovyet işgaliyle başlayan o sürecin devamını yaşamaktadır. Sovyet işgali sonrası altyapı, devlet yapısı, siyasi, ekonomik ve demografik bağlamda tamamen tahrip olmuş ve bitap düşmüş olan Afganistan, savaşın galibi sayılan ancak devlet yönetme deneyimine sahip olmayan mücahit gurupların iktidar savaşları sonucu ABD ve Pakistan başta olmak üzere dış güçlerin de olumsuz müdahaleleriyle yeni bir istikrarsızlık sürecine girmiştir.

Dış güçler tarafından da örgütlenen ve körüklenen siyasi istikrarsızlık ve guruplar arası güç savaşları, uzun ve yıkıcı Sovyet işgali sonrası Afganistan'a umut edilen barış ve huzur iklimini getirmediği gibi ülkede derin bir otorite boşluğu yaratmıştır. Afganistan merkezli oluşan ya da bir strateji gereği oluşturulan bu otorite boşluğu, 9/11 saldırıları sonrası, El Kaide ve Taliban Rejimi gerekçe gösterilmek suretiyle ABD ve NATO'nun bölgeye yerleşmesi için zemin hazırlamış, fırsat sunmuştur.

El Kaide unsurlarının ortadan kaldırılması, Taliban rejiminin çökertilmesi, Afganistan'a özgürlük, demokrasi ve istikrar getirilmesi gibi gerekçelerle 7 Ekim 2001 tarihinde ABD ve Koalisyon güçleri Afganistan'a operasyon düzenlemiş ve süresi belirsiz işgalde 9. yıla gelinmiştir.

Geçen 9 yıl zarfında El Kaide ve Taliban unsurları etkisiz hale getirilemediği gibi, güvenlik Afganistan'ın en önemli sorunu haline gelmiş, ülkeye hakim olan şiddet iklimi neticesinde siviller çok büyük zarar görmüş, altyapı, sağlık, eğitim ve istihdam başta olmak üzere kalkınmada ilerleme sağlanamamış, yaratılan otorite boşluğu neticesinde

Çiftecevizler Cd. Inanca İş Merk. 9/3 Şişli - İstanbul
Tel: 0212-343 7777 Fax: 234 0971
www.gasam.org.tr bilgi@gasam.org.tr

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

Afganistan dünya uyuşturucu üretiminin merkez üssü haline (% 90) gelmiştir. ABD, NATO ve Karzai hükümeti geçen 9 yıl zarfında Afganistan topraklarının sadece % 30 luk kısmını kontrol altında tutabilirken geri kalan % 70 lik bölüm Taliban ve Taliban yanlısı aşiretlerin kontrolünde kalmıştır.

Afganistan'da süren 9 yıllık işgale rağmen giderilemeyen otorite boşluğu ve uyuşturucu trafiği bölgeyi adeta bir terör laboratuvarına dönüştürmüş, istikrarsızlık ve şiddet ikliminin sınırlarını Afganistan'ın dışına taşıyarak Pakistan, Hindistan, Çin, İran ve son olarak dolaylı bir şekilde Kırgızistan'ı içine alan geniş bir coğrafi bölgeyi etkisi altına almıştır.

Özetle 2001 yılından bu yana ABD ve NATO tarafından izlenen ve sık aralıklarla yenilene "Afganistan Stratejileri"nin hiçbiri işgal öncesi belirlenen ve dünya kamuoyuna işgal gerekçesi olarak sunulan nedenleri ortadan kaldıramadığı gibi hedef noktalara varılmasını da sağlayamamıştır.

Afganistan ve Pakistan, Türkiye'nin nüfuz coğrafyasının sınır karakolları mahiyetinde 2 önemli müttefik ülkedir. Türkiye gerek etnik, kültürel ve tarihi bağları gerekse sahip olduğu küresel güç potansiyelleri ile dış politikada eksen genişleten bir ülke olması hasebiyle Afganistan ve Pakistan'daki gelişmelere kayıtsız kalamayacak bir ülkedir. Bu gerçekler ve tespitler ışığında Afganistan ve Pakistan politikalarına ilişkin en önemli soru Türkiye'nin bölgeye ilişkin kendi belirlediği özgün stratejileri olup olmadığı ve bu stratejileri hayata geçirmeye yönelik güç ve kabiliyetinin ne olduğudur?

GASAM Afganistan Raporu ve Çözüm Önerisi bu manada Afganistan'da gelinen noktadaki başarısızlığın nedenlerini, işgalin farklı hedef ve boyutlarını ortaya koyarak Afganistan ve bölgenin doku ve karakteristiğine uygun bir çözüm önerisi sunmaktadır.

Afganistan ve Güney Asya'nın umutla beklediği barış, huzur ve istikrara katkıda bulunması temennisiyle bilgilerinize arz olunur.

Saygılarımızla,

Ali ŞAHİN

Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (GASAM) Başkanı

AFGANİSTAN: BONE of CONTENTION

İşgal güçleri açısından coğrafi, kültürel ve askeri tüm zorluklarına rağmen Afganistan, sahip olduğu jeopolitik konum nedeniyle tarih boyunca uzun süreli istilalara maruz kalmış ve dönemin küresel güçlerinin iştihanı kabartmıştır. Afganistan konum olarak Asya'nın merkez üssü niteliğinde olup, en eski ticari yollar üzerinde konuşlanmış bir lokasyona sahiptir. Sahip olduğu bakir yeraltı zenginliklerinin yanı sıra özellikle Hazar ve Orta Asya merkezli enerji kaynaklarına yakınlığı, enerji rotası üzerinde yer alması Afganistan'ın önemini artıran faktörlerdir.

Ancak Afganistan'ı bugün küresel güçler arasında bir "Bone of Contention" noktası haline getiren asıl özelliği ülkenin Güney Asya, Orta Asya, Kafkaslar, Orta Doğu ve Uzak Doğu gibi önemli siyasi ve ekonomik coğrafi bölgelerin buluşma noktasında konuşlanmış olmasıdır. Diğer bir deyişle Afganistan bu önemli coğrafi bölgelerin merkezinde bulunmaktadır. Bu noktadan bakıldığında Afganistan'da bulunmanın tüm bu coğrafi bölgeleri kontrol altında tutmak ve bu bölgelerdeki siyasi ve ekonomik dengeleri şekillendirmek açısından ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır. Afganistan'ı kontrol etmek demek tüm bu coğrafi bölgelere hükmetmek anlamına gelmektedir. Bu yönüyle Afganistan bugün Asya'nın batılı güçlerin menfaatleri doğrultusunda yeniden şekillendirildiği bir merkez üs mahiyetindedir.

Afganistan'ı küresel güçler açısından önemli kılan diğer bir nokta ise Afganistan'a komşu olan ülkelerin özellikle ABD'nin dünya üzerindeki siyasi, ekonomik ve askeri hegemonyasını tehdit edebilecek ülkelere oluşmasıdır. Afganistan'a komşu Çin ve Hindistan merkezli oluşan siyasi ve ekonomik güç merkezi uzun süredir ABD'li stratejistlerin dikkat ve ilgisini çekmektedir. Polonya asıllı ABD'li ekonomi yazarı ve Ekonomik Strateji Enstitüsü Başkanı Clyde V. Prestowitz, 2005 yılında kaleme aldığı "*Three Billion New Capitalists: The Great Shift of Wealth And Power to the East*" başlıklı kitabında Çin ve Hindistan'ın ekonomik ve siyasi ilerleyişine dikkat çekerek gücün ve zenginliğin Batı'dan Doğu'ya kaydığı uyarısında bulunmaktadır. Yine The New York Times dış politika yazarı Thomas L. Friedman bir makalesinde "Küçükken annem beni Hindistan'daki aç çocuğu düşün ve tabağındaki yemeği bitir diyerek yetiştirdi. Şimdi ise ben çocuklarımı Hindistanlı çocukların sizi işsiz bırakmasını istemiyorsanız derslerinize iyi çalışın diyerek yetiştiriyorum" şeklindeki ifadeleriyle Hindistan'ın ekonomik ve siyasi ilerleyişine dikkat çekmektedir.

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

Bu açıdan bakıldığında Afganistan, ABD'nin küresel hegemonyasını tehdit eden Çin ve Hindistan'a yakın markaj uygulaması için son derece önemli bir pozisyona sahiptir.

Putin sonrası Rusya, Sovyetler Birliği ve soğuk savaş yıllarını aratmayacak şekilde eski Doğu Bloğu ülkeleri, Kafkasya ve Orta Asya üzerinde nüfuzunu artırmış durumdadır. Afganistan, ABD'nin Rusya ile özellikle Orta Asya ülkeleri ve Orta Asya'nın enerji kaynakları üzerinde yürüttüğü mücadele için asla vazgeçilemeyecek bir konuma sahiptir. Kırgızistan'da son dönemlerde yaşanan siyasi istikrarsızlık bu noktada verilecek en yakın ve somut bir örnektir.

ABD ve küresel güçler açısından Afganistan, İsrail ve Batı için tehdit olarak algılanan Pakistan'ın nükleer silahlarının etkisiz hale getirilmesi ve İran'ın nükleer çalışmalarıyla birlikte İran rejiminin çökertilebilmesi bakımından da son derece kritik bir ülkedir. İran'ın körfez, Irak ve Türkiye'den sonra arkadan kuşatılması ve muhtemel bir operasyon için Afganistan, son halkayı oluşturmaktadır.

Tüm bu tespitler, özellikle ABD ve Batılı güçlerin dünya politikaları açısından Afganistan'ın ne derece önemli bir jeopolitik konuma sahip olduğunu gösteren ve bugünkü Afganistan gerçeğini gözler önüne seren flaş noktalardır.

AFGANİSTAN'DA MEVCUT DURUM

ABD ve Koalisyon güçlerinin Afganistan'a gerçekleştirdikleri müdahale 10. yılına yaklaşırken hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı sorusu uluslararası toplumun gündemini yoğun bir şekilde işgal etmektedir.

Gerek uluslararası sivil toplum örgütlerinden, gerek NATO çerçevesinde görev yapan askeri çevrelerden Afganistan gündemine ilişkin zaman zaman yapılan açıklamalar, uluslararası toplumun Afganistan beklentileri karşılamamaktadır.

El Kaide Etkin, Taliban Yükselişte

ABD ve NATO güçlerinin Afganistan'a müdahalesinin temel amacını oluşturan; El Kaide unsurlarının ortadan kaldırılması ve Taliban rejiminin çökertilerek etkisiz hale getirilmesi yönündeki asli hedefe 9. yılı bitmek üzere olan müdahale süresince ulaşamadığı görülmektedir. El Kaide'nin dünya genelinde özellikle batılı hedeflere yönelik düzenlediği kapsamlı ve etkin saldırılarda düşüş gözlenmiş olsa da örgüt, Afganistan, Pakistan ve Irak'ta etkinliğini yoğun bir şekilde sürdürmektedir. Özellikle batılı ülkelerde gerçekleşen saldırı sayılarındaki düşüklük Afganistan, Pakistan

Çiftecevizler Cd. Inanca İş Merk. 9/3 Şişli - İstanbul

Tel: 0212-343 7777 Fax: 234 0971

www.gasam.org.tr bilgi@gasam.org.tr

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

ya da Irak'ta örgütün etkisiz hale getirilmesiyle ilgili olmayıp, batılı ülkelerde yürütülen etkin istihbarat çalışmaları ve alınan çok geniş kapsamlı güvenlik tedbirlerinden kaynaklanmaktadır.

Örgütün Usame Bin Ladin ve Eymen El Zevahiri gibi lider kadrosu halen aktif durumdadır. Zaman zaman alt kademe lider kadrolarına vurulan darbeler örgütün Afganistan, Pakistan ve Irak'taki operasyonel gücünü ortadan kaldırmaktan uzaktır.

2001 yılında yapılan müdahale ile devrilen Taliban rejimi için de aynı saptamaları yapmak mümkündür. Söz konusu müdahale öncesi o güne kadar BM dahil uluslararası her platformda Afganistan'ı temsil eden Taliban hükümeti ile uzlaşma için diplomasi seçeneği göz ardı edilmiş ve diplomatik çözüm arayışlarında ısrarcı olunmamıştır. Devrilen Taliban rejimi doğal bir dönüşüm geçirerek marjinalleşmiş ve zaten deneyimli ve başarılı olduğu gerilla yöntemini benimseyerek Kabil hükümetini ve Afganistan'daki yabancı güç varlığını hedef almıştır. ABD ve NATO müdahalesi savaşlardan yorulmuş sivil Afgan halkını müdahalenin ilk yıllarında umutlandırmışsa da güvenliğin sağlanamaması, sağlık, eğitim ve istihdam reformlarının gerçekleştirilememesi, kalkınmada ilerlemenin sağlanamaması, Afganistan içlerinde son derece etkin olan aşiretlerin ülke yönetimine dahil edilememesi, sivil hedeflerin vurulması Afgan halkının koalisyon güçlerine olan güvenini kaybettirmiş ve gelinen nokta itibarıyla Taliban'ı Afganistan için alternatif bir güç pozisyonuna taşımıştır.

Güvenlik ve Sivil Kayıplar Öncelikli Sorun

Afganistan'da şiddet her geçen sene dozunu bir önceki yıla oranla daha da artırarak ülkeyi siviller için dünyanın en riskli ülkesi haline getirmiştir. 10 Mart 2010 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından "Afganistan'da Durum" başlığı ile yayınlanan raporda Afganistan'ın güvenlik açısından her geçen sene daha da kötüye gittiği ve ülkede durumun kontrolden çıktığı vurgulanmaktadır. Çok çarpıcı istatistiklere yer verilen raporda Taliban rejiminin devrildiği 2001 yılından bu yana 2009 yılının güvenlik açısından en kötü yıl olarak gerçekleştiğine 2010 yılının ise 2009'dan da kötü seyrettiğine vurgu yapılmaktadır. Raporda 2008 yılında aylık ortalama 741 güvenlik sorunun yaşandığı ülkede, 2009 yılında bu sayının aylık 960'a tırmandığı, 2010 yılı Ocak ayında ise 2009 Ocak ayına oranla bu sayının % 40 oranında daha da arttığının gözlemlendiği ifade edilmektedir.¹

¹ <http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/SG%20Reports/march172010-SG%20AFGHANISTAN%20REPORT.pdf> sh.7

GASAM
GÜNEY ASYA
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

BM Afganistan raporunda dikkat çeken bir diğer önemli husus ise yükselen güvenlik sorununa paralel olarak sivil kayıplardaki artış olmuştur. Buna göre Afganistan’da 2008 yılı Aralık ayına oranla 2009 yılı Aralık ayında sivil kayıplar % 50 oranında artış göstermiştir. Yine raporda belirtilen ifade ile 2009 yılı sivil kayıplar açısından Taliban rejimin devrildiği 2001 yılından bu yana en kötü yıl olarak tanımlanmaktadır. Toplam 2412 sivilin savaşa bağlı nedenlerle yaşamını yitirdiği 2009 yılındaki bu artış ise bir önceki yıl geneline göre % 14 oranında daha fazla.

The Associated Press ajansının Afganistan İçişleri Bakanlığına dayandırarak 2 Mayıs 2010 tarihinde geçtiği haberde; 21 Mart -21 Nisan 2010 tarihleri arasında bir aylık süre içinde 173 sivilin savaşa bağlı nedenlerle yaşamını yitirdiği açıklanmıştır. Bu sayı bir yıl önce aynı dönemle kıyaslandığında ise sivil kayıplarda % 33 oranında bir artış ortaya çıktığı gözlenmektedir.²

BM Çocuklardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Radhika Coomaraswamy’nin 24 Şubat 2010 tarihinde Kabil’de düzenlediği basın toplantısında dünya kamuoyu ile paylaştığı veriler, her gün bir çocuğun Afganistan’da şiddete kurban gittiğini göstermektedir. Coomaraswamy’nin verdiği rakamlara göre 2009 yılında 346 çocuk savaşa bağlı olarak yaşamını yitirmiştir. Buna göre 346 çocuktan 131’inin NATO güçleri tarafından düzenlenen hava saldırılarında, 22’sinin yine NATO güçleri tarafından düzenlenen operasyonlarda, 128 çocuğun hükümet karşıtı güçlerin saldırıları sonucu geri kalan 65 çocuğunda yine savaşa bağlı şiddet nedeniyle yaşamını yitirdiği bilgisi BM yetkilisi tarafından dünya kamuoyu ile paylaşılmıştır.³ BM temsilcisinin aynı basın toplantısında basın mensuplarıyla paylaştığı ve en “kaygı verici durum” şeklinde tanımladığı endişesi ise çocukların Afgan Ordusu tarafından savaştırılmak üzere silâh altına alınıyor olmasıdır.

BM Güvenlik Konseyi tarafından Mart ayında açıklanan Afganistan Raporu’nda sivil kayıpların % 60 lık bir bölümünün Afgan Hükümeti karşıtı gurupların düzenledikleri saldırılar sonucu oluştuğu ileri sürülse de gerek BM Çocuklardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Radhika Coomaraswamy’nin açıklamaları, gerekse Afganistan’da görev yapan sivil toplum örgütlerinin yaptığı açıklamalar sivil ölümlerin büyük çoğunluğunun NATO hava saldırıları ve düzenlenen operasyonlar sonucu geliştiğini ortaya koymaktadır.

² <http://www.rawa.org/temp/runews/2010/05/02/afghan-civilian-deaths-are-rising-government-says.html>

³ <http://unama.unmissions.org/Default.aspx?tabid=1761&ctl=Details&mid=1892&ItemID=7902>

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

Burada asıl dikkat çeken husus ise Afganistan’da artan ABD ve NATO askeri varlığına paralel olarak sivil kayıpların da arttığı gerçeğidir.

Afganistan’da Kontrol Sağlanamadı

Bugün itibariyle ABD ve NATO destekli Kabil hükümeti Afganistan’ın sadece % 30’luk bir bölümü üzerinde zayıf bir otorite kurabilmiştir. Kabil’de çok sık aralıklarla gerçekleşen intihar eylemleri ve kamu binalarına düzenlenen saldırılar otorite boşluğunun ve probleminin boyutlarını ortaya koymaktadır. Afganistan’ın % 10’luk bir bölümü halen Taliban güçlerinin kontrolünde bulunmaktadır. Afganistan’ın özellikle Helmand eyaletinin içinde yer aldığı güney bölgesi ağırlıklı olmak üzere Taliban, Pakistan ve İran sınırları boyunca oldukça etkindir.

Afganistan’ın geri kalan % 60’lık bölümü ise izlenen yanlış politikalar sonucu Taliban’ın üzerlerinde her geçen günü nüfuzunu daha da artırdığı diğer bir deyişle Taliban yanlısı aşiretlerin kontrolindedir.

Afganistan genelinde giderilemeyen otorite boşluğu sadece Taliban’ı güçlendirmekle kalmamış ülke genelinde asayiş konusunda da ciddi sorunlar ortaya çıkarmıştır. Otorite boşluğundan yararlanan kimi çevreler, ülkenin ekonomik koşullarının da tetiklemesiyle, soygun, cinayet ve tecavüz gibi kanunsuz yollarla toplumsal düzeni tehdit etmeye başlamışlardır.

Sağlık, Eğitim ve Kalkınmada İlerleme Sağlanamadı

Sağlık ve eğitim sorunları bugün için Afganistan’ın karşı karşıya kaldığı en ciddi sorunlardır. Afganistan özellikle kadın ve çocuk ölümlerinde dünya ülkeleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Çocuk ölümlerinde Angola, Liberya ve Sierra Leone ile ilk sıraları paylaşan Afganistan⁴ kadın ölümlerinde ise yine Sierra Leone ile ilk sıralarda yer almaktadır.

Afganistan’ın Kuzey Doğu’sunda yer alan Badakhshan bölgesinde 2006 yılında yaşanan maternal ölümler, dünya tarihinde kayıtlara geçen en yüksek doğuma bağlı ölümler olmuştur. Badakhshan bölgesi Taliban’ın etkin olduğu bölgelerden uzak Kabil hükümetinin kontrolünde bir bölgedir.

Sağlıklı ve temiz suya erişim sorunu, yetersiz beslenme, hastane, sağlık elemanı ve tıbbi cihaz yetersizliği, eğitimsizlik ve bilinçsizlik Afganistan’daki çocuk ve kadın ölümlerinin temelini oluşturmaktadır.

⁴ <http://www.undp.org.af/MDGs/goal4.htm>

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

Afganistan'daki çocuk ölümlerinin ikincil önemli nedeni ise bir önceki başlık altında da belirtildiği üzere Afganistan içlerinde NATO tarafından düzenlenen hava saldırıları, operasyonlar ve hükümet karşıtı güçlerin düzenlediği intihar saldırılarıdır.

Afganistan'da sağlık alanında olduğu kadar eğitim alanında da beklenen ilerlemenin sağlanamadığı açık bir şekilde gözlemlenmektedir. Ülkede aratan şiddet olaylarına bağlı olarak öncelikli problem haline gelen güvenlik sorunu eğitim alanını direkt olarak etkilemektedir.

UNICEF ve bağımsız Afganistan Araştırma ve Değerlendirme Birimi'nin (AREU) 2008 yılını da kapsayan 2009 yılı araştırmasına göre Afganistan'da 8.4 milyon çocuktan 1.2 milyonunun temel eğitime dahil edilmesi gerekirken çalıştırıldığını ortaya koymaktadır.

Yine Afganistan Bayındırlık ve Sosyal İşlerden Sorumlu Bakan Yardımcısı Vasel Nur Momand tarafından 23 Temmuz 2009 tarihinde Kabil'de yapılan basın açıklamasında Afganistan'da eğitimden mahrum bırakılmış 6,5 milyon çocuğun risk altında bulunduğu dikkat çekilmiştir.

The Times yazarlarından Pulitzer ödüllü Nicholas D. Kristof'un 29 Ekim 2009 tarihli The New York Times gazetesinde yayınlanan "Moro Schools, Not Troops" başlıklı yazısında ise Afganistan'da bir Amerikan askerinin bir yıllık maliyetiyle 20 okul yaptırılacağı gerçeği ortaya koyulmuştur.⁵

Sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçların yanı sıra istihdam alanında da bugüne kadar gerekli adımlar atılamamıştır. İşsizliğin % 40 seviyelerinde seyrettiği ülkede FAO raporlarına göre 18 milyon civarındaki nüfus günde 2 dolarla geçinmeye çalışmaktadır.

Taliban rejiminin devrilmesinin ardından 9 yılı aşkın süre zarfında sağlık, eğitim ve istihdam gibi alanlarda ilerlemenin sağlanamaması ve Afgan halkının yaşam kalitesinin artırılamamış olması Afgan halkının ABD, NATO güçleri ve ABD destekli Karzai hükümetine olan güvenini zaman içinde ortadan kaldırmıştır.

Afganistan Dünya Uyuşturucu Merkezi

Afganistan'da sağlanamayan otorite başta güvenlik konusunda önemli sıkıntılar yaratırken ülke bir yandan da illegal faaliyetlerin merkezi haline gelmiştir. Afganistan dünya afyon üretiminin % 90'ını tek başına gerçekleştirir durumdadır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç

⁵ <http://www.nytimes.com/2009/10/29/opinion/29kristof.html>

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

Biriminin 2009 yılı Dünya Uyuşturucu Raporu'na göre Afganistan topraklarının üçte ikilik bölümünde afyon üretimi gerçekleştirilmektedir.⁶ Ülkede gerçekleşen afyon üretiminin büyük bir kısmı Helmand bölgesinde yani Taliban'ın kontrolünde bulunan bölgede gerçekleşiyor olsa da Afganistan'ın otorite sağlanmış bölgelerinde de afyon üretimi yapılabilmektedir. Afganistan'da gerçekleştirilen afyon üretiminin % 60'ı ülke içerisinde işlenerek eroin ve morfine dönüştürülmektedir.

Afganistan'da otorite boşluğunun yarattığı serbest uyuşturucu piyasası Afganistan'ın içinde bulunduğu istikrarsızlık ortamını da destekleyen bir sektöre dönüşmüş bulunmaktadır. Uyuşturucu üretimi Afganistan'da içinde hükümet yetkililerin, aşiretlerin, Taliban ve koalisyon güçlerinin de yer aldığı geniş bir çıkar gurubu oluşturmuştur.

ABD ve NATO güçleri tarafından her ne kadar Afgan halkı için bir geçim kaynağı gibi görülse de Afganistan'daki istikrarsızlık ortamını güçlendirdiği ve uluslararası toplumun ruh ve beden sağlığını tehdit ettiği için bunun makul görülmesi asla mümkün değildir.

BM Güvenlik Konseyi 2010 yılı Afganistan raporunda Afganistan'daki afyon üretiminde son 2 yılda % 36 oranında düşüş olduğu bilgisine yer verilmektedir. Ancak uyuşturucu ticaretinin ülke içinde yaratmış olduğu rant ortamı ortadan kaldırılmadığı sürece uyuşturucu ile mücadelede başarı elde edilemeyeceği de bir gerçektir.

Mayın Afganistan'ın Geleceği İçin Büyük Tehdit

1979 Sovyet işgali ve sonrasında günümüze kadar gelişen savaş süreci Afganistan'ı baştan sona adeta bir mayın tarlasına dönüştürmüştür. Ülkeye çeşitli dönemlerde yerleştirilmiş kara mayını sayısının 10 ile 50 milyon arasında olduğu tahmin ediliyor. Ülkedeki mayın temizleme işlemleri bir Afgan sivil toplum örgütü olan Afgan Mayın Temizleme Ajansı DAFA tarafından yürütülmektedir.

Özellikle çocuklar başta olmak üzere sivil yaşamı büyük ölçüde tehdit eden kara mayınları Afganistan'da sadece insanlar için değil doğal yaşam için de büyük bir risk oluşturmaktadır. Afganistan'da süren işgal sona erecek olsa bile savaşın etkisi ve uzantısı, ülkeye gömülü mayınlar nedeniyle uzun yıllara taşacak ve Afganistan'daki sivil yaşamı tehdit etmeye devam edecek gibi görünüyor.

⁶ http://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

Afgan Halkı Toplumsal Travma Geçiriyor

1979 yılından bu yana Afgan topraklarında şekil, hedef ve aktör değiştirerek günümüze kadar devam eden savaş, gerisinde milyonlarca ölü, yaralı, engelli ve yerinden yurdundan edilmiş göçmen bırakmıştır. Savaş nedeniyle ülkesinden kopan Afganlı sayısı 5 milyon civarındadır. BM Güvenlik Konseyi 2010 yılı Afganistan raporuna göre sadece ülke içinde göçmen durumuna düşmüş Afganlı sayısı ise 118.800.⁷

Afganistan'da süregiden savaş ve şiddet ortamı Afgan halkında ve özellikle çocuklar üzerinde yaşamlarının her döneminde izlerini taşıyacakları psikolojik bozukluklar bırakmıştır. Afganistan'da 1979 yılından bu yana savaş ve şiddet iklimi içerisinde doğan ve büyüyen bir savaş ve şiddet nesli mevcuttur. Psikolojik travma geçiren bu neslin psikolojik rehabilitasyonu da yine yıllar alacaktır.

Şiddet İklimi Güney Asya'ya Yayıldı

2001 yılında ABD ve Koalisyon güçleri tarafından gerçekleştirilen müdahalenin ardından Afganistan'da sağlanamayan otorite sonucu artan şiddet iklimi sadece Afganistan'la sınırlı kalmamış başta Pakistan olmak üzere Hindistan, İran, Çin ve son olarak dolaylı olarak Kırgızistan'ı etkisi altına almıştır.

Afganistan'da yaratılan otorite boşluğunun da etkisiyle Afganistan ve Pakistan ekseninde adeta bir terör laboratuvarına dönüşmüş ve bölgede her ülkenin ve hedefin dokusuna uygun terör örgütleri türetilmiştir. Bölgedeki uyuşturucu üretimi ve trafiğinin yarattığı imkânlarla finanse edilen bu örgütler, bölge ülkelerinin de istikrarsızlaştırılmasında rol oynamışlardır. Pakistan Taliban Hareketi, Deccan Mücahidin ve Cundullah gibi örgütler etkin ve ses getiren operasyonlar düzenleyerek bölgedeki hedef ülkeleri istikrarsızlığa sürüklemişlerdir.

Afganistan'da gerçekleşen işgal öncesi Taliban saldırılarına hedef olmayan Pakistan, işgalin ardından nerdeyse Taliban ve terör'ün hedef tahtasına oturtulmuş bir ülke haline gelmiştir. 2005, 2006 yıllarında terör ve şiddetin artan dozu, 2007 Aralık ayında gerçekleşen Benazir Bhutto suikastının ardından Pakistan'ın egemenliğini ve bütünlüğünü tehdit eder hale gelmiştir. Pakistan'ın Afganistan sınırını oluşturan Kuzey Batı Sınır Eyaleti FATA (şimdiki adıyla Khyber Pakhtunkhwa) Pakistan devletinin bölge üzerindeki uzun yıllardır kuramadığı otoritenin de etkisiyle Taliban'ın karargâhı haline gelmiş bir tampon bölge haline dönüşmüştür.

⁷ <http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/SG%20Reports/march172010-SG%20AFGHANISTAN%20REPORT.pdf> sh.11

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

Afganistan’da koalisyon güçlerine karşı savaşırken yaralı olarak ele geçirildikten sonra 2004 yılına kadar tutulduğu Guantanamo’dan salıverilen ve döndüğü Pakistan’ın FATA bölgesinde Tehrik-i-Taliban Pakistan (TTP) “Pakistan Taliban Hareketi”ni kuran Abdullah Mehsud, Pakistan’ın istikrarsızlaştırılmasında önemli rol oynamıştır. Pakistan Taliban Hareketi’nin başta Peşaver, Lahore, İslamabad ve Karaçi gibi önemli kentlerde düzenlediği çok sayıda intihar saldırısı, suikast ve tedhiş olayları Pakistan’ı dünya üzerinde şiddet ve terörün adeta merkez üssü haline getirmiştir. 2008 ve 2009 yıllarında Pakistan’ın önemli kentleri Irak ve Afganistan’da gerçekleşen terör saldırılarından daha fazla saldırıya maruz kalmıştır. Herhangi bir savaş ya da işgal yaşamamış olmasına rağmen Pakistan, ABD önderliğinde yürütülen “War on Terror” kampanyasının olumsuz etkilerini en fazla hisseden ülke olmuştur. Pakistan Ordusu’nun 2009 yılı içinde FATA bölgesine başlattığı operasyon sonucu dünya tarihinin en büyük iç göçü yaşanmış ve 3 milyonu aşkın Pakistanlı kendi ülkesinde göçmen konumuna düşmüştür.

22 Kasım 2008 tarihinde daha önce adı hiç duyulmamış Deccan Mujahideen adındaki paravan örgüt şaşırtıcı operasyonel kabiliyeti ile Hindistan’ın ticari başkenti olan Mumbai’yi adeta teslim almış ve günler süren çatışmalar neticesinde kentte kontrol sağlanabilmiştir. Örgüt’ün Ajmal Kasab adındaki elmanı dışında kalan tüm üyeleri güvenlik güçlerinin düzenlediği operasyonlarda öldürülmüş sağ kalan Kasab saldırının kaynağı olarak Pakistan’ı göstermiştir. Hindistan’ın ticari başkenti olan Mumbai’ye düzenlenen saldırı sonucu Hindistan özellikle yabancı yatırımlar açısından riskli bir ülke haline gelmiştir. Yine saldırı kaynağı Pakistan gösterilmek suretiyle nükleer güce sahip Hindistan ve Pakistan arasında zaten yüksek tansiyonda seyreden düşmanlık dozu daha da artırılmış ve bir savaş ortamı yaratılmıştır.

Yaratılan otorite boşluğu ile terör laboratuvarı haline getirilen Afganistan’da üretilen ve İran’ın istikrarsızlaştırılmasını hedef alan bir diğer örgüt ise Cundullah örgütüdür. İran’da yaşayan Sünnilerin haklarını savunduğunu iddia eden ve 2003 yılında Abdülmelik Rigi tarafından kurulan Cundullah örgütü Pakistan’ın İran sınırındaki Belucistan eyaletinde üslenerek özellikle İran Devrim Muhafızlarını hedef alan saldırılar düzenlemektedir. Cundullah 25 Ocak 2009 tarihinde düzenlediği saldırıda 12 İran güvenlik gücünü öldürürken, yine aynı yıl içinde 28 Mayıs tarihinde Zahedan’da bir Şii camisine düzenlenen intihar saldırısında 25 sivil yaşamını yitirmiştir. Örgüt’ün 2009 yılı içerisinde gerçekleştirdiği en önemli saldırı ise 18 Ekim tarihinde İran Devrim Muhafızlarını hedef alan ve 42 kişinin yaşamını yitirdiği saldırı olmuştur. Örgüt lideri Rigi’nin kardeşinin de aralarında bulunduğu birçok kaynak,

Çiftecevizler Cd. Inanca İş Merk. 9/3 Şişli - İstanbul
Tel: 0212-343 7777 Fax: 234 0971
www.gasam.org.tr bilgi@gasam.org.tr

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

Cundullah örgütünün CIA tarafından İran rejimini zayıflatmak için desteklendiği yönünde açıklama yapmıştır.

Afganistan kaynaklı istikrarsızlaştırma politikalarının son halkalarından birini de Çin'de geçtiğimiz yıl yaşanan Urumçi olayları oluşturmaktadır. Afganistan'a komşu olan Çin'in Doğu Türkistan bölgesinde, Urumçi'de yaşanan etnik çatışmaların Afganistan kökenli olma ihtimali oldukça yüksektir. Bir dönem FBI'da çevirmen olarak çalışan Türk asıllı Sibel Edmonds'un ayrılıkçı Uygurların CIA'nın bilgisi doğrultusunda Afganistan'da eğitildikleri yönündeki açıklamaları Çin'in de Afganistan kaynaklı bir istikrarsızlaştırma stratejisinin hedefi olduğunun bir göstergesidir.

AFGANİSTAN'DA OTORİTE NEDEN SAĞLANAMADI?

İşgalin üzerinden geçen 9 yıla rağmen Afganistan'da görev yapan Uluslararası Güvenlik-Destek Gücü (ISAF), NATO ve ABD'nin Afganistan'da başarılı olamamalarının önemli nedenleri bulunuyor.

ABD'nin Afganistan'a müdahalesi öncesi Afganistan'a ilişkin önemli bir öngörü problemi yaşadığını belirtmek gerekiyor. Sovyet işgali süresince Komünist yayılcılığına karşı özellikle Pakistan'a konuşlanarak Afgan savaşını örgütleyen, dinamikleri belirleyen ve lojistik destek sağlayan CIA ajanları Sovyet-Afgan savaşı süresince Afganistan'ı her bakımdan analiz ederek tanıma imkanı buldular. Bölgeyi, bu süreç içerisinde coğrafi, stratejik, demografik, etnik, dini ve insan karakteri anlamında tüm koşullarıyla birlikte tanımış olmak ABD'yi Afganistan'a müdahale etme noktasında motive eden önemli nedenler arasında yer aldı.

Ancak 1979 Aralığı'nda başlayıp 89 Şubatı'nda sona eren 10 yıllık Sovyet savaşı nedeniyle bitmiş, tükenmiş ve yorgun bir Afganistan algısı ABD'yi ciddi anlamda yanıltmıştır. ABD Afganistan'da gerek Sovyet savaşıyla gerek mücahit guruplar arasındaki güç savaşları sonucu kolayca süpürülüp atılacak bir düşman beklerken tam tersi, yıllar süren savaşlarla deneyim ve direnç kazanmış, psikolojik ve motivasyon olarak her türlü savaşa hazır güçlü bir direnişle karşılaşmıştır.

Bu önemli yanılgıya vurgu yaptıktan sonra ABD ve NATO güçlerinin Afganistan'daki başarısızlık nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1- ISAF'ın Görev Tanımı Sorunu

ABD ve koalisyon güçlerinin Afganistan'a müdahalesinin ardından Afganistan'da konuşlandırılan Uluslararası Güvenlik ve Destek Gücü ISAF'ın görev tanımı bu çerçevede görev yapan ülkeleri bölmüştür. Başta ABD olmak üzere İngiltere, Kanada ve Hollanda, ISAF'ın görevleri arasında terörle mücadelenin de yer aldığını savunurken, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu Almanya, İtalya ve Fransa ISAF'ı barışı koruma ve destek gücü olarak tanımlamaktadırlar. Görev tanımında yaşanan görüş ayrılığı ISAF'ı 2 ayrı guruba bölmüş, dolayısıyla etkinliğini zayıflatmıştır.

Buna bağlı olarak Amerika, İngiltere, Kanada ve Hollanda, Taliban güçlerinin kontrolünde bulunan Güney Afganistan ve Kandahar bölgesinde sıcak temas ve çatışma halindeyken Türkiye, Almanya, İtalya ve Fransa'nın Güney'e oranla daha güvenli olan Kuzey bölgelerde görev üstlenmeleri ve Taliban güçleriyle çatışmayı reddetmeleri koalisyon güçleri arasında kamplaşma yaratmış durumda.

2- ISAF'ın Görev Süresindeki Belirsizlik

Görev süresindeki belirsizlik ISAF'ı Afgan halkı ve uluslararası kamuoyu nezdinde işgalci durumuna düşürürken, ISAF bünyesinde görev yapan askerleri de psikolojik olarak yıpratmaktadır. Belirsiz işleyen süreç, ISAF'ın direncini kırarken, Taliban'ın motivasyon ve direncini artırmıştır.

3- Güvenliğin Sağlanamamış Olması

Aradan geçen 9 yıllık geniş zaman dilimine rağmen Afganistan'da tesis edilemeyen güvenlik sorununun her geçen sene daha da büyüyen alanını genişletmesi ve buna bağlı olarak artan sivil kayıplar Afgan halkının ABD, NATO güçleri ve Afgan Hükümeti'ne olan güvenini ortadan kaldırmıştır. Özellikle 2008 ve 2009 yıllarında vurulan sivil hedefler ve ortaya çıkan büyük can kayıpları Afgan halkını karşı cepheye itmiştir. ABD ve NATO desteğine rağmen Afgan hükümeti Afganistan'ın sadece %30 luk bir diliminde otorite kurabilmiştir.

4- Aşiretler Afganistan'ın Yönetimine Dahil Edilemediler

Afganistan topraklarının % 60'lık kısmını kontrolleri altında bulunduran ve her dönem Afganistan'ın yönetiminde söz sahibi olan Afgan aşiretler ülke yönetimine dahil edilemediler. İlgi gösterilmeyen aşiretler üzerinde

nüfuzunu artıran Taliban güçleri Afganistan'ın % 70 lik bölümü üzerinde etkin olmaya başladılar.

5- Yolsuzluklar Umutları Tüketti

Afgan hükümetinin bulaştığı yolsuzluklar Afgan halkının hükümetlere olan güvenini ortadan kaldırdı. Özellikle devlet başkanı Hamit Karzai'nin Kardeşi Ahmet Veli Karzai'nin ülkedeki uyuşturucu ticaretine adının karışması Afgan halkının güven problemini daha da derinleştirdi. Bir yanda bu yolsuzluklar yaşanırken diğer yanda Afganistan'ın kadın ve çocuk ölümlerinde dünya ülkeleri arasında ilk sıraya yerleşmesi, eğitim, istihdam, altyapı sorunlarının giderilememiş ve kalkınmada ilerlemenin sağlanamamış olması Afgan halkının umutlarını tamamen tüketmiştir.

6- Uyuşturucu Ticareti Önlenemedi

Afganistan'da yaşanan başarısızlığın önemli nedenlerinden biri de müdahale süreci sonrası Afganistan'ın uyuşturucu ticareti merkezi haline gelmiş olmasıdır. Uyuşturucu ticareti içerisinde hükümet yetkililerinin, aşiret reislerinin, askeri çevrelerin ve Taliban güçlerinin de yer aldığı bir rant çevresi yaratmıştır. Uyuşturucu ticaretinin bugün olduğu gibi serbest şartlarda yürütülebilmesi için Afganistan'da istikrarsızlık ortamına ihtiyaç duyulmaktadır. Uyuşturucu ticaretinin yarattığı rant çevresi Afganistan'daki kaos ortamının yaratıcılarından.

7- Askeri Yöntemlerin Tek Yöntem Olarak Belirlenmesi

Afganistan'ın istikrara kavuşturulması ve barışın tesisi için hükümet karşıtı guruplarla mücadelede askeri yöntemlerin tek yöntem olarak benimsenmesi Afganistan'daki çözümsüzlüğü daha da girift hale getirmiştir. Uzlaşma seçeneğinin göz ardı edilmesi, Afganistan'daki kanaat önderleri, aşiretler ve ulemanın çözümün bir parçası haline getirilemeyişi işgali 9. yılına taşıyan önemli etkenlerdir. Askeri yöntemlerin tek başına çözüm olmadığı bu kadar aşıkarken Afganistan'da sayıları her geçen gün daha da artırılan yabancı güçler Afganistan'daki şiddet ve kaos ortamını derinleştirmekten öte gitmemektedir. Şu aşamada Afganistan'da 68 bine ulaşmış Amerikan askeri varlığının sayısının 2010 yılı sonu itibariyle 100 bine çıkarılması hedeflenmektedir. Bu durumun Afganistan'da çözümsüzlüğü ve şiddeti daha da uç noktalara taşıyacağı açıktır.

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

8- Doku Uyuşmazlığı

Afganistan'da bulunan yabancı güçlerle Afganistan coğrafyası arasındaki doku uyuşmazlığı da başarısızlıkta rol oynayan önemli bir etken olarak ortaya çıkmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri dışındaki yabancı güçlerin Afgan halkı ile diyalog kuramamış olmaları, özellikle NATO hava saldırılarında sivil hedeflerin sık aralıklarla vurulması Afgan halkı ile yabancı güçler arasında bir doku uyumsuzluğu ve diyalog problemi yaratmıştır. Son dönemlerde izlenen Afganistan politikalarında yapılan elim hatalar da bu uyumsuzluğu körüklemiştir. İslam aleminde karikatür olayındaki tutumundan dolayı son derece itici bulunan Danimarka Başbakan'ı Rasmussen'in NATO Genel Sekreterliği'ne getirilmiş olması Afganistan ve Pakistan'da bölgede bulunan NATO güçlerinin terörle değil İslam'la savaştıkları izlenimini yaratmıştır. Yine Afganistan'daki Bagram üssünde görüntülenen ve Afganistan'da kimi okullarda dağıtılan Dari dilindeki İnciller gayrimüslim bulunmayan Afgan halkı tarafından endişeyle karşılanmıştır.

Saydığımız tüm bu nedenler Afganistan'da işgalin 10. yılına yaklaşılırken neden ciddi anlamda pozitif bir ilerlemenin sağlanamadığının önemli ve çarpıcı nedenleridir.

AFGANİSTAN SAVAŞININ GÖRÜNMEYEN HEDEFLERİ

Askeri yöntemlerin Afganistan'da çözüme beklenen katkıyı sağlayamamış, reaksiyonel bir etki göstererek Afganistan'daki şiddet ve kaos ortamını Güney Asya geneline yaymış olmasına rağmen ABD ve Batılı güçlerin Afganistan'daki askeri güç artırımını son derece dikkat çekicidir. 2010 yılı sonu itibariyle Afganistan'da bulunan yabancı güç sayısının 100 bini ABD askeri olmak üzere 150 bine çıkarılması hedeflenmektedir. Bu şartlar altında Afganistan adeta askeri bir şantiyeye ve karargâha dönüşmektedir. Afgan halkının kaybolan güvenine ve tükenen desteğine rağmen Afganistan'a yapılan askeri yığınak Afganistan'daki işgalin yakın bir gelecekte sona ermeyeceğinin ve uzun yıllar sürebileceğinin de somut bir göstergesidir. Bu da akla ABD ve batılı güçlerin Afganistan'da terörle mücadele adı altında farklı gündeme sahip oldukları kuşkusunu gündeme getirmektedir.

ABD'nin 400 milyar dolar ile 1 trilyon dolar arasında tahmin edilen Afganistan harcamalarının sadece El Kaide ve Taliban ile mücadeleyi hedeflediğini düşünmek oldukça kısır bir düşünce olacaktır.

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

ABD asker sayısını her geçen gün daha da artırarak varlığını muhkemleştirdiği Afganistan'a yerleşerek şu hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır:

1- Hazar Denizi başta olmak üzere Orta Asya'daki bakir enerji kaynaklarını kontrol altında tutmak ve enerji rotalarını kendi menfaatleri doğrultusunda şekillendirmek.

2-Müslüman bir ülke olarak Pakistan'ın İsrail ve Batı için tehdit oluşturan nükleer silahlarının kontrol altına alınması ve Pakistan'ın nükleer yeteneğinin ortadan kaldırılması.

3- İran'ın Körfez, Irak ve Türkiye'den sonra Afganistan üzerinden de kuşatılarak çember içine alınması, Cundullah örgütü ve siyasi kargaşa ile istikrarsızlaştırılarak rejimin zayıflatılması ve nükleer yeteneğinin bertaraf edilmesine yönelik kapsamlı bir operasyona hazır hale getirilmesi.

4-Putin sonrası soğuk savaş döneminin Sovyetler Birliği kimliğine bürünen Rusya'nın Orta Asya enerji kaynakları ve Orta Asya Cumhuriyetleri üzerindeki nüfuzunu engellemek. Rusya'yı bu bölgede rahatsız etmek. Kırgızistan'da yaşanan devrim ve iktidar değişikliği ABD ve Rusya'nın Kırgızistan üzerinde verdikleri savaşın (Manas Üssü) bir sonucudur.

5-Çin ve Hindistan merkezli gelişmekte olan ekonomik ve siyasi güç merkezi ABD'li stratejistler tarafından orta vadede ABD'nin küresel hegemonyasını tehdit edecek düzeyde ciddi bir oluşum şeklinde değerlendirilmekte ve ABD uyarılmaktadır. Afganistan'a yerleşerek ABD, dünya üzerindeki hegemonyasını tehdit edecek şekilde büyümekte olan doğunun iki büyük ekonomisine yakın markaj uygulamak ve istikrarsızlaştırmak düşüncesindedir. Hindistan'ın ticari başkenti Mumbai'ye düzenlenen saldırı ve Çin'de yaşanan Urumçi olayları bu yönde atılmış adımlardır.

6-Orta Asya, Güney Asya, Orta Doğu, Uzak Doğu ve Kafkas'ların kesişme noktasında bulunan Afganistan'a yerleşerek bu önemli coğrafi bölgeleri kontrol altında tutmak, Afganistan'ı Asya'nın kontrol merkezi haline getirmek.

GASAM
GÜNEY ASYA
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

GASAM AFGANİSTAN ÇÖZÜM STRATEJİSİ

Çiftecevizler Cd. Inanca İş Merk. 9/3 Şişli - İstanbul
Tel: 0212-343 7777 Fax: 234 0971
www.gasam.org.tr bilgi@gasam.org.tr

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

AFGANİSTAN'DA SON DURUM TESPİTLERİ

Afganistan'da işgal 10. yılına yaklaşırken gelinen nokta itibariyle işgal hedeflerinden hiçbirine ulaşamadığı gibi Afganistan'da güvenlik, ekonomik, siyasi ve toplumsal yaşamın çok daha gerilere gittiği ve Afganistan'da otoritenin sağlanamadığı görülmektedir.

Afgan halkı ve uluslararası toplum ABD, NATO ve Afgan Hükümetine olan güvenini kaybetmiş, Afganistan'da bu şartlarda başarının imkansız olduğu birçok NATO komutanı tarafından bizzat itiraf edilmiştir.

İşgal süresince şiddet ve terör ikliminin sınırları Afganistan'ı da aşarak Afganistan'ı çevreleyen Pakistan, İran, Hindistan, Çin ve Kırgızistan'ı etkisi altına almıştır. Terör Afganistan'ı kuşatan coğrafi bölgeleri istikrarsızlaştırmaya başlamıştır.

Güvenlik ve destek gücü ISAF misyonunu kaybetmiş ve Afganistan'daki ABD ve NATO güçleri işgalci güçler şeklinde algılanmaya başlanmıştır.

Afganistan'da bulunan yabancı güçler Afgan halkıyla her bakımdan bir doku problemi yaşamış ve diyalog kurulamamış, güven tesis edilememiştir. Doku uyumsuzluğu zamanla bir reaksiyona dönüşmüştür. Doku meselesinin en çarpıcı örneği Afganistan'da görev yapan Türk Silahlı Kuvvetleri'dir. TSK bölge haklı ile kaynaşp diyalog kurabilen, Afgan halkının güvenini kazanmış ve işgalci olarak algılanmayan tek güçtür.

Bu tespitlerden sonra Afganistan'da bulunan yabancı güçlerin Afganistan'da barış ve huzuru tesis etmelerini, bölgeyi terör ve şiddetten arındırmalarını, kalkınmada ilerleme kaydetmelerini beklemek oldukça güçtür.

TEK ÇÖZÜM: İKÖ “BARIŞ VE KALKINMA HÜKÜMETİ”

Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (GASAM) olarak Afganistan'da kalıcı bir barış ve kalkınmanın sağlanması için İslam Konferansı Örgütü'nün (İKÖ) Afganistan'da aktif rol üstlenerek şu stratejileri hayata geçirmesi gerektiğine inanıyoruz:

1-Afganistan'da kalıcı barış ve çözüm için Afganistan'da bulunan yabancı güçlerin yerini Afganistan ile doku uyumu bulunan güçlerin alması

Çiftecevizler Cd. Inanca İş Merk. 9/3 Şişli - İstanbul
Tel: 0212-343 7777 Fax: 234 0971
www.gasam.org.tr bilgi@gasam.org.tr

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

gerekmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Afganistan'da icra ettiği görevler ve Afgan halkının kabulü bu yönde çok somut bir örnektir.

2- İKÖ'nün Afganistan için bir "Afganistan Barış ve Kalkınma Hükümeti (ABKH)" oluşturarak Afganistan'ın 15-20 yıl süreyle yönetimini devralmalıdır. Afganistan'da görev yapacak bu hükümetin kabinesi İKÖ üyesi ülkelerin deneyimli devlet adamlarından oluşturulmalıdır.

3- ISAF yerine İslam Konferansı Örgütü bünyesinde bir İKÖ barış ve destek gücü oluşturulmalıdır. Afganistan'a konuşlandırılacak İKÖ barış ve destek gücü, bölgedeki şiddet ve terör iklimini büyük ölçüde dindirecek ve sükunet getirecektir.

4-Afganistan'ın dokularına uygun geliştirilecek bir "Afganistan Barış ve Kalkınma Programı (ABKP)" çerçevesinde Afganistan güvenlik ve kalkınmada öncelikli bölgelere ayrılmalıdır. Öncelikli bölgelerden başlayarak başta istihdam, eğitim ve sağlık olmak üzere kalkınma programı ülke geneline yayılmalıdır.

5- İKÖ bünyesinde bir "Afganistan Barış ve Kalkınma Fonu (ABKF)" oluşturulmalı ve bu fonla Afganistan'ın hızla kalkınması sağlanmalıdır. Afganistan'da barış ve huzur, terörle mücadele için bulunan batılı ülkeler Afganistan'la ilgili askeri harcamalarını bu fona aktararak Afganistan'ın dünya ile bütünleşmesine katkıda bulunmalıdırlar.

6-Afganistan'da ve Güney Asya'da bulunan El Kaide ve Taliban üyeleri için İslam Ülkelerinin genelini kapsayan bir "af programı" kabul edilerek hayata geçirilmelidir.

7-Afganistan'da bulunan aşiretler, kanaat önderleri ve ulemeden oluşan bir danışma kurulu oluşturularak "Barış ve Kalkınma Hükümeti" ile koordinasyon içinde çalışmaları sağlanmalıdır. Bu şekilde yürütülecek koordineli bir çalışma "Afganistan Barış ve Kalkınma Hükümeti"nin halk tabanına inmesini sağlayacaktır.

8-Af kapsamında dönüşleri sağlanan El Kaide ve Taliban üyelerinin hızla bir toplumsal entegrasyon ve rehabilitasyon programına dahil edilerek, normal yaşamlarına kaldıkları yerden hiçbir ayrımcılığa ve toplumsal dışlamaya maruz kalmadan devam etmeleri sağlanmalıdır. Bu nokta çok kritik bir noktadır. El Kaide örgütünün ortaya çıkışında en önemli hatalardan birisi Afganistan'da sona eren Sovyet işgalinden sonra yaşadıkları yerlere dönmek isteyen çok sayıda Müslüman savaşçının ülkelerine kabul edilmemesi, edilenlerin de gerek güvenlik güçleri gerekse

Çiftecevizler Cd. Inanca İş Merk. 9/3 Şişli - İstanbul

Tel: 0212-343 7777 Fax: 234 0971

www.gasam.org.tr bilgi@gasam.org.tr

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

toplum tarafından ciddi baskı altına alınarak toplumsal entegrasyonlarının sağlanamamasıdır.

9- Afganistan, “Barış ve Kalkınma Hükümeti” tarafından hızla silahsızlandırılmalıdır. İvediyen yaratılan istihdam fırsatlarının ardından etkin bir uyuşturucu ticaretiyle mücadele politikası hayata geçirilmelidir.

Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (GASAM) olarak Afganistan stratejimizin dış politikada eksen genişleten, doğu politikalarına canlılık ve dinamizm katan, “yurtta sulh cihanda sulh” felsefesiyle tüm dünyada barış ve huzurun tesisini öngören Türk Dış Politikasıyla paralellik arzettiğini belirtir, başta Afganistan olmak üzere dünya barışına katkıda bulunmasını temenni ederiz.

G A S A M
G Ü N E Y A S Y A
S T R A T E J İ K A R A Ş T I R M A L A R M E R K E Z İ

GASAM HAKKINDA:

Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (GASAM), ülkemizin batı politikalarının gölgesinde kalmış doğu politikalarına yön vermek, yeni perspektifler sunmak ve ülkemizin bölge üzerindeki etkinliğini artırma yönünde çalışmalar yürütmek üzere 2004 yılında kurulmuş bir Think Tank, diğer bir deyişle bir düşünce platformudur. Yüksek öğrenimlerini bölgede tamamlamış, bölge ülkelerini ve tüm dengeleri yakından tanıyan, dillerini konuşabilen uzmanlar tarafından kurulmuş olan GASAM, bölge ve bölge ülkelerine ilişkin hazırladığı objektif rapor, yorum, analiz ve değerlendirmeleri, başta resmi web sitesi olan www.gasam.org.tr olmak üzere, gazete, dergi, tv, radyo ve haber portalları vasıtasıyla kamuoyu ile paylaşmaktadır. GASAM, ülkemiz ve kamuoyumuz için bakir bir bölge olan Güney Asya coğrafyasını oluşturan Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Afganistan, Nepal, Bhutan, Sri Lanka ve Maldivler üzerinde yoğunlaşan özel masalar oluşturarak, uzmanlarıyla bölgeyi mercek altına almaktadır. Bölge ülkelerinin ülkemizde bulunan diplomatik temsilcilikleriyle yakın ilişkiler içerisinde ortak çalışmalar da yürüten GASAM, bölgeyi yakından tanıyan uzmanları ile ülkemizin bölge ile ilgili her türlü bilgi ihtiyacını karşılamayı ve bölgeye ilişkin politikalarına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Çiftecevizler Cd. Inanca İş Merk. 9/3 Şişli - İstanbul
Tel: 0212-343 7777 Fax: 234 0971
www.gasam.org.tr bilgi@gasam.org.tr